

Тимошенко Олена Іванівна  
Левченко Леся Олександрівна

## Політичні цінності демократії, плюралізму, стабільності як формотворча складова політики

УДК 321.01:321.7  
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-3.14>

Тимошенко Олена Іванівна  
доктор філософських наук, професор,  
ректор  
ПВНЗ «Європейський університет»  
бул. Вернадського, 16В, Київ, Україна  
ORCID: 0009-0003-4287-1947

Левченко Леся Олександрівна  
кандидат політичних наук,  
доцент кафедри соціально-  
гуманітарних дисциплін  
ПВНЗ «Європейський університет»  
бул. Вернадського, 16В, Київ, Україна  
ORCID: 0009-0001-4030-7272

*У статті досліджуються ключові політичні цінності – демократія, плюралізм і політична стабільність – як базові складові сучасного політичного процесу. Зазначається, що демократія – це не лише форма державного правління, але й система цінностей, що втілює ідеї участі громадян у політичному житті, підзвітності влади, верховенства права та дотримання прав і свобод людини. Політичний плюралізм, у свою чергу, розглядається як важливий елемент демократичного устрою, який забезпечує ідейну та партійну багатоманітність, свободу думки, легітимну конкуренцію та соціальний діалог у суспільстві. У роботі акцентується увага на тому, що політична стабільність, хоча часто асоціюється зі сталістю влади, в контексті демократичної моделі не означає застій чи відсутність змін. Навпаки, мова йде про стабільність демократичних інститутів, норм і правил, що дозволяють уникати хаосу, забезпечують спадковість реформ, функціональність системи врядування та довіру громадян до держави. У дослідженні висвітлено міжзв'язок згаданих цінностей як взаємопідсилюючих компонентів: демократія потребує плюралізму, а стабільність – передумова її сталого розвитку. Без плюралізму демократія вироджується в імітацію, без стабільності – у хаотичну зміну влади без результату. Також аналізуються ризики, що виникають у разі ігнорування або підміни цих понять авторитарними чи популістськими моделями. Український контекст представлено через призму демократичних трансформацій, що відбуваються на тлі війни, кризи легітимності старих еліт та формування нових суспільних запитів. Підкреслюється, що стійкість політичної системи України можлива лише за умов утвердження справжньої демократії, підтримки плюралізму як простору вільної думки та збереження інституційної сталості. Запропоновано бачення стратегічного напрямку – формування політичної культури, що базується на довірі, відповідальності, діалозі та правовому консенсусі. Цінності демократії, плюралізму та стабільності не тільки визначають зміст сучасної політики, а й формують ідентичність держави, легітимізують її на міжнародній арені та створюють підґрунтя для сталого розвитку. Таким чином, їх можна розглядати як системоутворюючі чинники, без яких повноцінна модернізація політичного ладу є неможливою.*

**Ключові слова:** демократія, політичний плюралізм, політична стабільність, політична культура, демократичні цінності, політична система, модернізація, інститути, верховенство права.

**Вступ.** У сучасному світі політика постає як багатовимірне суспільне явище, що ґрунтується не лише на інституціях і процедурах, але й на ціннісних засадах, які формують її зміст і напрямки розвитку. Політичні цінності – це ідеальні уявлення про бажану політичну реальність, які визначають мету, пріоритети, засоби й обмеження політичної діяльності. Зокрема, демократія, політичний плюралізм і стабільність виступають не лише як форми організації політичного життя, а й як ключові ціннісні орієнтири, що структурують політичний простір і сприяють легітимації політичної влади.

Актуальність теми обумовлюється глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються в політичному житті України та світу в умовах глобалізації, війни, посилення авторитарних тенденцій і зростання суспільної поляризації. Саме тому важливим є аналіз не лише структурно-функціональних, а й ціннісних аспектів політики як системи.

**Метою статті** є з'ясування ролі політичних цінностей демократії, плюралізму й стабільності як формотворчих чинників політики. Визначення сутності політичних цінностей та їх ролі у формуванні

політичної системи. З'ясувати взаємозв'язок між вказаними цінностями як підґрунтям для ефективного функціонування політики.

**Методи дослідження.** Усе це вказує на необхідність поглибленого міждисциплінарного дослідження, що поєднує політичну теорію, соціологію, правознавство й аналіз національного та міжнародного досвіду. Особливе значення має формування нових методологічних підходів до дослідження цінностей як реального чинника політичної поведінки, а не лише нормативного поняття. Основними методами дослідження є метод аналізу і порівняння наукових робіт авторів, котрі вивчали різноманітні аспекти означеної теми. Подальше вивчення взаємозв'язку демократії, плюралізму та стабільності є не лише науково обґрунтованим, а й суспільно значущим. Воно сприятиме формуванню ефективної політичної культури, підвищенню громадянської компетентності та зміцненню демократичного устрою України в умовах сучасних глобальних і внутрішніх викликів.

**Результати.** Цінності в політиці – це стійкі уявлення про належне й бажане в політичному житті.

Вони визначають легітимність політичного ладу, зміст політичної культури, пріоритети державної політики та взаємодію між суб'єктами влади й суспільством. Політичні цінності, на відміну від нормативно-правових норм, мають морально-світоглядний характер і ґрунтуються на історичному досвіді, культурній традиції, філософських ідеях. Вони проявляються у політичній свідомості, програмах партій, засадах політичного режиму, а також у легітимізації влади. До основних політичних цінностей, що стали універсальними в демократичному світі, належать: свобода, рівність, справедливість, права людини, правова держава, відповідальність, політична участь, толерантність, діалог і політичний плюралізм.

В політико-правовій теорії визначення поняття демократії має кілька вимірів, які виявляють її сутність повною мірою.

Демократія – це не лише форма правління, а й складна система цінностей, що визначає організацію влади на засадах народного суверенітету, виборності, відповідальності, розподілу влад і дотримання прав людини.

Ціннісний вимір демократії полягає в утвердженні гідності особистості; політичної участі громадян; вільного волевиявлення; захисту меншин; незалежності суду. Інституційна реалізація демократичних цінностей відбувається через вибори, парламентаризм, систему стримувань і противаг, незалежні медіа, громадянське суспільство. У демократичній політиці цінності формують і нормують поведінку суб'єктів політики, забезпечуючи легітимність і довіру до влади. Вони також сприяють самоідентифікації громадян, формуванню активної громадянської позиції.

У дослідженні політичних цінностей демократії, плюралізму та стабільності активно використовуються як українські, так і зарубіжні наукові джерела. Їх аналіз дозволяє окреслити сучасні теоретичні підходи, інституційні інтерпретації та прикладні аспекти функціонування демократичних політичних систем.

У праці Моріса Дюверже «Політичні партії» детально аналізується інституціональний вимір плюралізму, зокрема – роль партійної системи у структуризації політичного простору. Його висновки залишаються актуальними для сучасних багатопартійних демократій, включно з Україною [5].

Джованні Сарторі у своїй «Теорії демократії» пропонує глибокий філософсько-політичний аналіз поняття демократії, вводячи поняття «практичної демократії», що базується на інституційній сталій основі. Він підкреслює важливість взаємозв'язку між свободою, відповідальністю та конкурентністю [8].

Олексіс де Токвіль у класичній праці «Демократія в Америці» досліджує соціальні передумови стійкої демократії, наголошуючи на важливості

громадянської активності, автономії місцевого самоврядування та культури самоорганізації [9].

Роберт Даль пропонує концепцію поліархії як реальної форми демократії, що базується на конкуренції, плюралізмі та інклюзивності політичної участі. Його модель є теоретичною базою для оцінки ступеня демократичності сучасних політичних режимів [10].

Ларрі Даймонд зосереджується на проблемі консолідації демократії, зазначаючи, що без стабільної інституційної основи демократія не може витримати виклики політичної кризи чи популізму [11].

Семюел Гантінгтон розкриває парадокс: модернізація без стабільних інститутів призводить до політичної нестабільності. Він стверджує, що порядок передую демократії, якщо суспільство не готове до політичної конкуренції [12].

Серед вітчизняних науковців зокрема у статті Бекешкіної І. розглянуто стан демократичної політичної культури в Україні. Авторка наголошує на складності утвердження демократичних цінностей у пострадянському суспільстві, зокрема через слабкий розвиток громадянських інститутів і політичного плюралізму [1].

Гавриленко С. аналізує поняття політичного плюралізму в контексті ідейного різноманіття та партійної системи. Він вказує на ризики маніпулятивного використання плюралізму в умовах гібридної демократії та підкреслює роль ЗМІ й громадських організацій у підтримці альтернативності думок [2].

У праці Головахи Є. надано соціологічний моніторинг громадських настроїв в Україні, що підтверджує зростання запиту на стабільність і прозорість влади. Ці емпіричні дані підтверджують актуальність вивчення політичної стабільності як цінності, що корелює з довірою до інститутів [3].

У збірнику «Демократія: антологія» представлено комплексний підхід до аналізу демократії як багатовимірного феномену, де взаємодіють правові, інституційні та культурні чинники [4].

Робота Липовецького О. присвячена політичній стабільності як чиннику демократичного розвитку. Автор трактує стабільність не як відсутність змін, а як сталість інституцій і процедур, що дозволяє суспільству проходити трансформації без системних потрясінь [6].

Романов О. розглядає демократичні цінності як інтегральну частину політичного процесу й доводить, що саме системна ціннісна основа забезпечує довготривалу ефективність демократичних режимів [7].

Усі автори, попри різні підходи, сходяться в думці, що демократія неможлива без плюралізму та стабільності, а політична модернізація має відбуватися не лише інституційно, але й через глибоке укорінення цінностей у політичну культуру

суспільства. Український досвід трансформацій лише підкреслює актуальність цих досліджень у контексті боротьби за демократичну, вільну та стабільну державу.

Аналіз наукових джерел засвідчує високий рівень теоретичного опрацювання фундаментальних понять демократії, політичного плюралізму та стабільності в політичних системах.

Однак сучасні виклики – зокрема війни, криза політичного представництва, зростання популізму, знецінення інституційної довіри вимагають переосмислення і оновлення підходів до дослідження політичних цінностей. Ідеї класиків демократії потребують адаптації до умов нестабільного середовища, поляризації суспільств і кризи ліберального порядку.

Особливої уваги потребує проблема збереження плюралізму в умовах війни, коли суспільство схильне до уніфікації риторики й звуження політичного спектру. Також недослідженим залишається питання балансу між демократичною свободою і безпекою, особливо в державах, що перебувають у стані збройного конфлікту, як Україна.

Актуальним є подальший аналіз того, яким чином політична стабільність може бути досягнута без жертвування демократичними свободами, якою мірою держава може регулювати політичну конкуренцію без порушення принципів плюралізму, а також як забезпечити стійкість демократичних інститутів в умовах трансформацій.

Демократія передбачає плюралізм, тобто різні, деколи несумісні та конфліктні, політичні, економічні, моральні, філософські, релігійні та інші ідеї, цінності, уподобання й цілісні доктрини, що їх сповідують ті чи інші соціальні верстви.

Політичний плюралізм – це визнання багатоманітності інтересів, ідеологій, суб'єктів і форм участі у політичному житті. Ця цінність лежить в основі політичної конкуренції, свободи слова, багатопартійності, незалежності медіа, автономії громадянського суспільства. Плюралізм гарантує можливість представлення різних соціальних груп у політиці, забезпечує змагальність політичних сил і створює умови для обмеження монополізації влади.

Це сприяє посиленню горизонтальних зв'язків у суспільстві; запобіганню авторитаризму; посиленню інклюзивності в політиці; формуванню толерантного політичного дискурсу. Плюралізм виступає не лише засобом реалізації демократії, а й її запорукою. Знецінення цієї цінності призводить до політичної монополії, цензури, придушення інакшумства.

Скерованість режиму чи певного процесу на реалізацію цих ідей та цінностей здатна консолідувати суспільство. Плюралізм і властива йому толерантність є характерними рисами сучасної епохи, які стали головною умовою соціальної свободи.

Політична стабільність є умовою суспільного розвитку.

Стабільність у політиці – це стан відносної передбачуваності, узгодженості та безконфліктності основних політичних інститутів, норм і цінностей. Цінність політичної стабільності полягає в підтримці довіри до влади; забезпеченні тривалості політичних інституцій; уникненні деструктивної політичної турбулентності; ефективності реалізації державної політики.

Однак варто розрізняти стабільність авторитарну (статичну) і демократичну (динамічну). Демократична стабільність передбачає можливість зміни влади через вибори, політичну конкуренцію, свободу протесту, водночас зберігаючи сталість основ правової системи.

У контексті війни та суспільної напруги цінність стабільності в Україні набула нового виміру – вона має забезпечувати єдність держави, керованість владних структур, надійність демократичного курсу в умовах загроз.

Ідеї і принципи демократії стають політичною цінністю, на збереження якої орієнтовані освіта, культура, ідеологія. Демократія як політична та правова цінність і світоглядний ідеал стала невід'ємним елементом політичної свідомості мільйонів громадян. Демократія як політична цінність найчастіше сприймається як синонім прав і свобод громадян в їх формально-абстрактному або конкретному виявленні. Демократія є носієм загальнолюдських цінностей, вона також базується на свободі, справедливості, рівності та захисті прав людини, які можна вважати абсолютними.

Справедливість – це дуже ємка і поширена цінність, без апеляції до якої не обходиться жоден політичний документ, політично значимий крок [4, с. 371]. На основі даної цінності формується активне відношення людини до політиці, що виражається в його цілеспрямованих діях. Реальною мірою справедливості у відносинах між людьми служить використання критеріїв рівності.

Рівність – це цінність, яка використовується у політичній лексиці та прагматичі, вона пов'язана з апеляцією до масового учасника політики, з пошуком його підтримки. Рівність служить вираженням міри доступності основних цінностей для людей, що живуть в суспільстві, оскільки основне призначення політичної влади полягає в розподілі цінностей і ресурсів.

Чим менше політик потребує масової підтримки, тим більше він обмежує набір якостей, по яких люди, на його думку, можуть виявитися рівними один одному. Залежно від типології і стану політичних систем значущість даної цінності може як підноситися, так і падати (або взагалі звертатися в свою протилежність, коли ціннісне значення набуває саме нерівності), але вона завжди є там, де існує зацікавленість у масовій участі в політиці [6, с. 114].

Свобода – це базова цінність, її реалізація як мети знаходиться в основі формування багатьох політичних рухів, а визначення відношення до неї служить необхідним компонентом будь-якої політичної програми.

Значне перетворення механізму політичної влади, формування нових критеріїв оцінки її ефективності здійснюються під впливом ідеї захисту і реалізації прав людини – однієї з найважливіших ціннісних домінант сучасного суспільного життя. Під впливом цієї ідеї скеровується вимір основних соціально-політичних реалій і визначаються способи вирішення соціальних проблем. Реалізація засад правової держави означає здатність влади діяти в законі обумовленому середовищі, в якому домінує пріоритет прав людини як комплекс нерозривних характеристик існування [7, с. 68].

Проте демократія не є ні універсальним засобом організації суспільства в цілому, ні вищою формою суспільного розвитку. Це лише та інституційна матриця, в межах якої реалізується стратегія управління суспільством. Це обумовлено наявністю подвійних стандартів, під маскою гуманізму і прогресу приховується шовіністські погляди, колонізаторські та експансіоністські наміри.

Концепція реалізації загальнолюдських цінностей стала основою нової тоталітарної ідеології, її зручним ідеологічним прийомом. Відбувається підміна змісту поняття «загальнолюдські цінності».

Аналізуючи такі поняття як «права людини», «свобода», «справедливість», «рівність», потрібно враховувати специфіку політичної традиції і культури Сходу і Заходу. Схід в більшій мірі зберігає систему цінностей традиційної культури з її міфологічними витоками, а Захід утверджує свободу особистості як верховну цінність, якій підпорядковані всі інші. При розгляді проблеми «демократичного центру» та «демократичної периферії», тобто особливостей розвитку західної і східної демократій, потрібно враховувати історичний контекст демократизації конкретного суспільства. Наприклад, редемократизація після періоду іноземної окупації; реформи політичних інститутів після заміни політичної ідеології; впровадження демократії за допомогою іноземних окупантів; трансформація авторитарних режимів; демократизація шляхом договору з опозицією [1, с. 30].

Хантінгтон вказує на зв'язок демократичної політичної культури з системою культурних цінностей, перш за все традиційних, пов'язаних з доктринальними і структурними аспектами тієї або іншої релігії. Він відзначає існування відмінностей в характері функціональних взаємозв'язків традиційної і демократичної систем цінностей, пов'язаних з особливостями домінуючих релігійних норм і цінностей. Відповідно Хантінгтон виділяє два основні типи політичної культури. Перший – завершені політичні культури, що від-

різняються релігійно-світоглядною позицією. Вони менш сприйнятливі до демократичних цінностей. Це системи, засновані на релігійних цінностях католицизму, мусульманства, конфуціанства тощо. Другий – інструментальні політичні культури, вони розглядаються як найбільш відкриті демократичним цінностям. Вони пов'язані з релігійними нормами і цінностями протестантизму, індуїзму, синтоїзму і т.п. Інструментальні культури сприймаються, як системи цінностей і норм, що відрізняються поєднанням традиційних і демократичних компонентів і містять більше можливостей і передумов для адаптації до нових, демократичних політичних норм і інститутів [12, с. 319].

Можна стверджувати про наявність суттєвих розбіжностей у ціннісних структурах різних культур. Це обумовлено домінуванням у ціннісній структурі об'єктивних і суб'єктивних складових.

Традиційні, і перш за все, релігійні цінності мають вагомий вплив на індивідуальні і масові системи політичних орієнтацій, політичну діяльність і політичну поведінку еліти, а також на якісний стан системи цінностей в цілому. Релігія розглядається як реальна основа релігійно-культурних відмінностей, що роблять серйозний вплив на політичні стосунки і процеси в суспільстві.

Варто зазначити, що для ціннісного виміру демократичної і традиційної культур застосовують одночасний аналіз М. і Дж. Шамір та концептуальний індекс релігійного традиціоналізму Леймана-Кармінеса. М. і Дж. Шамір розглядають систему цінностей з позицій інтегрованого психологічного і раціоналістичного підходів. Акцентуючи увагу на структурі системи цінностей і суперечливих зв'язках її компонентів, зокрема, конкурентних стосунках демократичних і традиційних цінностей в політичній культурі Ізраїлю, аналітики розробляють альтернативну методологічну стратегію вивчення конфліктуючих цінностей. За М. і Дж. Шаміром одночасний аналіз забезпечує повніший опис індивідуальних систем політичних і ціннісних орієнтацій, а також політичної культури, переважаючих в суспільстві у момент часу, дозволяє здолати обмеження, пов'язані з дискретністю виміру цінностей. модель прогнозування вибору суб'єкта [13, с. 52].

Концептуальний індекс релігійного традиціоналізму Леймана-Кармінеса, розроблений з метою вивчення впливу культурних орієнтацій, детермінованих релігійними традиційними цінностями [14, с. 209].

Отже, демократія як носій загальнолюдських цінностей не є ідеальною системою, бо поряд з декларованими цінностями можуть приховуватися колоніальні, насильницькі наміри та методи. Демократія і цінності постмодерну на практиці виявляються лише евфемізмами та софізмами, котрі дійсно маскують бажаним.

Цінності суспільства включають цінності ідеологічної, політичної, духовної спрямованості, вони є базою для функціонування соціальних інститутів, структур, систем. Це пануючі в суспільстві ідеї, ідеали, норми, вимоги, що є для більшості громадян переважними і обов'язковими. Наявність індивідуальних (характерних для групи, класів, суспільства) цінностей дозволяє кожній особі в ході розвитку виробити для себе індивідуальну систему ціннісних установок і орієнтацій, користуючись набором пануючих в даній культурі базових традиційних цінностей. Різноманітні соціокультурні суспільні групи мають специфічні цінності, які є важливим чинником визначення ціннісних орієнтацій і поведінки особистості, а також засобом її соціалізації. У політиці поряд з цінностями-цілями, до яких можна віднести благоустрій, безпеку, порядок, розвиток (прогрес), справедливість, легітимність, законність, свободу, велике значення мають цінності-засоби, до яких відносять владу, реформи, революцію, війну та мир, використання яких є умовою реалізації тих або інших фундаментальних цінностей і має регулюючу дію на перебіг політичних процесів.

Головні політичні цінності – політична свобода і відповідальність; національна безпека, патріотизм і космополітизм; міжнародна безпека, мир і міжнародна співпраця. Саме вони є ядром політичної системи.

Можна констатувати, що категорія стає цінністю не сама по собі, а оцінюється з точки зору певного ідеалу. Далі цінності засвоюються під час соціалізації і стають детермінантами поведінки індивіда, обумовлюють його рішення. Рішення, що приймаються індивідом на основі власної системи цінностей, виходять не з абсолютних оцінок альтернатив рішень і дій, а з їх суб'єктивного сприйняття конкретним індивідом. Тому міра активізації різних цінностей не в останню чергу залежить від когнітивних оцінок даних альтернатив.

Механізмом, який активізує цінності, є ідеологія як система групових переконань. Наділяючи сенсом і значенням соціальну діяльність суб'єктів політики (індивіди, класи, партії) в межах актуально значимих для них ідеалів і цінностей, політичні ідеології виступають основним носієм раціонально-ціннісних форм мотивації політичної поведінки і складають світоглядну основу політики. В структурі політичної ідеології є власна ієрархія цінностей, через яку відбувається осмислення та вибір ідеалів, а цілепокладання проявляється не лише на рівні формулювання стратегічних установок, але й на рівні їх переведення в алгоритм політичних дій. Ідеологія консолідує суспільство, визначає систему політичних орієнтацій, є базисом участі громадян у політичному житті [2, с. 47].

З 2014 року Україна обрала курс на поглиблення демократичних засад, зміцнення прав

і свобод громадян, підтримку громадянського суспільства. Незважаючи на загрози авторитаризму, війну та внутрішню поляризацію, українське суспільство демонструє високу стійкість і відданість цінностям демократії. Інститути влади, хоч і перебувають у кризовому стані, намагаються зберегти здатність до відтворення політичної стабільності на основі консенсусу, діалогу і національної ідентичності.

Сьогодні Україна – приклад трансформаційного суспільства, яке одночасно бореться за свою державність, реформує інститути і переосмислює свою політичну культуру. За даними Інституту соціології НАН України, більшість громадян підтримують демократичний курс, однак довіра до парламенту та партій залишається низькою [3]. Це свідчить про інституційну кризу довіри.

Повномасштабна війна загострила потребу в єдності, однак також поставила виклики плюралізму. Забезпечення свободи слова в умовах воєнного часу, збереження політичної конкуренції – важливі маркери реальної, а не декларативної демократії. Водночас Україна демонструє унікальну стійкість громадянського суспільства, волонтерства, горизонтальних зв'язків, що зміцнює цінності демократії в повсякденному житті. Цінності демократії, плюралізму та стабільності – це не лише теоретичні конструкції, а життєво важливі орієнтири для побудови ефективної, справедливої та легітимної політичної системи. Їхній взаємозв'язок визначає міцність державного ладу, якість громадянської участі та довіру до влади. Для України це особливо важливо на тлі трансформацій, зовнішньої загрози та запиту на оновлення.

**Висновки.** Політичні цінності демократії, плюралізму і стабільності є фундаментальними засадами формування політики як соціального явища. Вони визначають напрями політичного розвитку, структуру політичного простору, характер взаємодії між владою і громадянами.

Ці цінності не є суто нормативними орієнтирами – вони виявляють себе через інституції, правові норми, політичну культуру, а також у реакції суспільства на кризові ситуації. Саме їх гармонійне поєднання дозволяє уникати крайнощів – як хаосу, так і авторитарної стабільності.

В українському контексті важливо зберегти баланс між відкритістю до змін (плюралізм), забезпеченням народовладдя (демократія) та інституційною стійкістю (стабільність). Утвердження цих цінностей є не лише завданням політичної еліти, але й спільною відповідальністю суспільства.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Бекешкіна, І. О. Політична культура та демократія в Україні: сучасний стан і перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень*. 2021. № 1. С. 22–35.

2. Гавриленко, С. І. Плюралізм у політичному житті: теоретичні та практичні аспекти. *Політичний менеджмент*. 2020. № 2. С. 44–50.

3. Головаха, Є. І. Українське суспільство: соціологічний моніторинг. К.: Інститут соціології НАН України, 2022. 120 с.

4. Демократія: антологія. За ред. І. Кураса. К.: Парламентське видавництво, 2019. 688 с.

5. Дюрверже, М. Політичні партії. К.: Основи. 1999. 464 с.

6. Липовецький, О. А. Політична стабільність як фактор демократичного розвитку. *Держава і право*. 2020. Вип. 89. С. 112–117.

7. Романов, О. І. Демократичні цінності в політичному процесі. *Гілея: науковий вісник*. 2021. № 164. С. 66–70.

8. Сарторі, Дж. Теорія демократії. К.: Українська видавнича група, 1999. 384 с.

9. Tocqueville, A. de. *Democracy in America*. New York: Harper & Row. 2000. 488 p.

10. Dahl, R. A. *On Democracy*. New Haven: Yale University Press. 2000. 217 p.

11. Diamond, L. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. 1999. 365 p.

12. Huntington, S. P. *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press. 2006. 488 p.

13. Shamir J., Shamir M. *The Anatomy of Public Opinion*. Ann Arbor: The University of Michigan Press. 2000. 240 p.

14. Carmines, Edward G., and James A. Stimson. *Issue Evolution: Race and the Transformation of American Politics*. Princeton University Press. 1989. 400 p.

#### REFERENCES:

1. Bekeshkina I. (2021) *Politychna kul'tura ta demokratiya v Ukraini: suchasnyy stan i perspektyvy*. [Political culture and democracy in Ukraine: current state

and prospects]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen'*. no. 1, pp. 22–35.

2. Gavrylenko S. (2020) *Pluralizm u politychnomu zhytti: teoretychni ta praktychni aspekty*. [Pluralism in political life: theoretical and practical aspects]. *Politychnyy menedzhment*. no. 2, pp. 44–50.

3. Holovakha E. (Ed.). (2022) *Ukrayins'ke suspil'stvo: sotsiolohichnyy monitorynh*. [Ukrainian Society: Sociological Monitoring]. Kyiv [in Ukrainian].

4. *Demokratiya: antolohiya*. (2019) [Democracy: anthology]. Kyiv [in Ukrainian].

5. Durverger M. (1999) *Politychni partiyyi*. [Political Parties]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Lypovetsky O. (2020) *Politychna stabil'nist' yak faktor demokratychnoho rozvytku*. [Political stability as a factor of democratic development]. *Derzhava i pravo*. no 89, pp. 112–117.

7. Romanov O. (2021) *Demokratychni tsinnosti v politychnomu protsesi*. [Democratic values in the political process]. *Hileya: naukovyy visnyk*. no. 164. pp. 66–70.

8. Sartori J. (Ed.). (1999) *Teoriya demokratiyi*. [Theory of Democracy]. Kyiv [in Ukrainian].

9. Tocqueville, A. de. *Democracy in America*. New York: Harper & Row. 2000. 488 p.

10. Dahl, R. A. *On Democracy*. New Haven: Yale University Press. 2000. 217 p.

11. Diamond, L. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. 1999. 365 p.

12. Huntington, S. P. *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press. 2006. 488 p.

13. Shamir J., Shamir M. *The Anatomy of Public Opinion*. Ann Arbor: The University of Michigan Press. 2000. 240 p.

14. Carmines, Edward G., and James A. Stimson. *Issue Evolution: Race and the Transformation of American Politics*. Princeton University Press. 1989. 400 p.

## Political values of democracy, pluralism, and stability as a formative component of politics

Tymoshenko Olena Ivanivna

Doctor of Philosophy, Professor, Rector  
Higher Educational Institution "European  
University"

Vernadsky Blvd., 16V, Kyiv, Ukraine  
ORCID: 0009-0003-4287-1947

Levchenko Lesya Oleksandrivna

Candidate of Political Science,  
Associate Professor at the Department  
of Social and Humanitarian Disciplines  
Higher Educational Institution "European  
University"

Vernadsky Blvd., 16V, Kyiv, Ukraine  
ORCID: 0009-0001-4030-7272

*This paper explores the fundamental political values of democracy, pluralism, and political stability as foundational components of the modern political process. It is emphasized that democracy is not merely a form of government but a value system rooted in citizen participation, government accountability, rule of law, and the protection of human rights and freedoms. Political pluralism, in turn, is considered an essential element of a democratic order, ensuring ideological and party diversity, freedom of expression, legitimate political competition, and social dialogue within society. The study highlights that political stability, often associated with regime durability, in the democratic context does not imply stagnation or resistance to change. On the contrary, it refers to the stability of democratic institutions, norms, and rules that prevent chaos, guarantee reform continuity, ensure effective governance, and foster citizen trust in the state. The interrelationship among these values is emphasized as mutually reinforcing: democracy requires pluralism, while stability is a prerequisite for its sustainable development. Without pluralism, democracy deteriorates into mere imitation; without stability, it descends into chaotic leadership changes without substantive outcomes. The analysis also addresses risks associated with ignoring or distorting these values through authoritarian or populist practices. The Ukrainian context is explored through the lens of ongoing democratic transformation amid war, the legitimacy crisis of traditional elites, and the emergence of new public demands. It is underlined that the resilience of Ukraine's political system is only possible through*

*the genuine entrenchment of democracy, support for pluralism as a space of free opinion, and preservation of institutional continuity. A strategic vision is proposed – the development of a political culture based on trust, responsibility, dialogue, and legal consensus. The values of democracy, pluralism, and stability not only define the content of modern politics but also shape the state's identity, legitimize it internationally, and establish the basis for sustainable development. Thus, they can be regarded as system-forming factors essential for the full modernization of the political order.*

**Key words:** *democracy, political pluralism, political stability, political culture, democratic values, political system, Ukraine, modernization, institutions, rule of law.*